Laura Terho, lakimies, HPO/HYT

4.10.2018

Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

Asiantuntija- ja lausuntopyyntönne 2.10.2018

TURVAKOTITOIMINTA SEKÄ TURVAKOTIPAIKKOJEN RIITTÄVYYS JA KEHITYSNÄKYMÄT

Hallituksen esityksessä 123/2018 vp ehdotetaan turvakotipaikkojen lisäämiseksi turvakotitoimintaan yhteensä 19,55 miljoonan euron määrärahaa vuodelle 2019, mikä on 2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2018 talousarviossa. Jos ehdotettu määräraha toteutuu, se merkitsee lähes 70 %:n kasvua turvakotien rahoitukselle tällä hallituskaudella.[1]

Tänä vuonna Suomeen on avattu neljä uutta turvakotia, minkä myötä turvakotien määrä on noussut 27:ään. Turvakodeissa on yhteensä 179 perhepaikkaa eli paikkaa aikuiselle ja hänen mukanaan oleville alaikäisille lapsille. Turvakotien ja niiden perhepaikkojen määrä on noussut huomattavasti vuodesta 2015, jolloin ns. turvakotilaki tuli voimaan ja turvakotien rahoitus siirtyi valtion vastuulle. Kyseisen vuoden lopussa turvakoteja oli 19, ja niissä oli yhteensä 114 perhepaikkaa.

Perhepaikkojen määrän hyvästä kasvusta huolimatta paikkamäärä on edelleen kaukana Euroopan neuvoston työryhmän mukaisesta suosituksesta, joka Suomen osalta tarkoittaisi noin 550 perhepaikkaa. Kyseinen suositus on kuitenkin laskennallinen, eikä siinä ole otettu huomioon kunkin maan ominaispiirteitä. On mahdollista, että Suomen osalta riittävä paikkatarve on suositusta matalampi. Tähän viittaa se, että turvakotiverkostossa on keskimäärin 50 vapaata paikkaa joka päivä.[2]

Turvakotien ja niiden perhepaikkojen määrää on silti edelleen tarvetta kasvattaa. Asiakaspaine on suurta etenkin pääkaupunkiseudulla, minkä lisäksi on kehitettävä turvakotien ns. etäauttamista etenkin harvaan asutuilla seuduilla.[3] Vuonna 2017 asiakas ohjattiin tilanpuutteen takia toiseen turvakotiin 1 723 kertaa, ja valtaosa toiseen turvakotiin ohjaamisista tapahtui pääkaupunkiseudun kaupungeissa ja muissa suurissa kaupungeissa.[4]

Turvakotien määrän kasvaessa on välttämätöntä, että THL:llä on riittävästi resursseja turvakotitoiminnan koordinointiin ja esimerkiksi turvakotihenkilöstön kouluttamiseen. Tämä on tärkeää etenkin siksi, että lähes kaikki vuoden 2015 jälkeen aloittaneet palveluntuottajat ovat alalla uusia, joten THL:n on tullut kehittää palvelu alusta alkaen heidän kanssaan. Sen vuoksi talousarvioehdotuksessa ehdotetaan, että määrärahaa saisi käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa THL:lle turvakotitoiminnan ohjaus-, ylläpitämis-, laadunvalvonta-, kehittämis- ja hallinnointitehtäviin sekä muihin kulutusmenoihin. Tällä hetkellä THL:llä on käytettävissään näihin tehtäviin kolme henkilötyövuotta.

[1] Vuonna 2015 turvakotien rahoitus oli 11,55 miljoonaa euroa.
[2] Tiedot vapaista turvakotipaikoista saadaan väkivallan uhreja auttavan Nollalinja-puhelinpalvelun käyttöön tehdystä Nollalinja-sovelluksesta, johon jokainen turvakoti päivittää ajantasaisen paikkatilanteensa. Päiväkohtainen paikkatilannetieto näkyy tilastossa kunkin vuorokauden viimeisen tilanteen mukaan.
[3] Etäauttamisesta ks. ”Etäturvakotihankkeen loppuraportti” (http://www.julkari.fi/handle/10024/131800), Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja 2017.
[4] Ks. ”Turvakotipalvelut 2017” (http://www.julkari.fi/handle/10024/136435), THL:n tilastoraportti 15/2018.